



Göçmenlere Yönelik Dil **Desteği** *Avrupa Konseyi Araç Kutusu*

6 - Yeni bir dil **öğrenen farklı yaşlardaki göçmenlerin desteklenmesi**

Amaç: Göçmen **öğrencilerin farklı yaşlarına** uygun dil **desteği sağlamaya** yönelik **yaklaşımlar** konusunda rehberlik sunmak

Giriş

Göçmenlerin yeni bir dil öğrenirken en iyi şekilde nasıl desteklenebilecekleri önemli ölçüde yaşlarına, geçmişlerine ve eğitim deneyimlerine bağlıdır. Bu faktörler, dil desteği sağlayanların benimsemeleri gereken yaklaşıma karar verilirken dikkate alınmalıdır. Göçmenlerin öğrendikleri yeni dilin ek bir dil olduğunu unutmamak da çok önemlidir. Bu yeni dil, asıl dillerinin yerini almaz.

Aşağıda akılda tutulması gereken bazı genel hususlar yer almaktadır.

Çocuk olan göçmenler¹

Küçük çocuklar birkaç dil öğrenebilecek şekilde doğarlar. Dünyadaki çocukların %66'sının birden fazla dil konuşarak büyüdüğü tahmin edilmektedir². Çoğu çocuk dillerini evde ya da okulda arkadaşları ve aileleri tarafından desteklenerek öğrense de, göçmen çocukların karşılaştığı durum biraz farklı olabilir. Öğrenme kabiliyetlerini etkileyen deneyimler yaşamış olabilirler. Kendilerini, ebeveynlerinin de anlamadığı yabancı bir dilin konuşulduğu yabancı bir ortamda bulurlar. Onlar için her şey yabancıdır. Bununla birlikte, çocuklar uyum sağlayabilir ve öğrenme konusunda iyidirler ve ailelerinin ve diğer yetişkinlerin desteğiyle ve dil öğrenme faaliyetlerine katılarak yeni bir dili genellikle hızlı bir şekilde öğrenebilirler. Ergenlik çağına geldiklerinde bir çocuk için yeni bir dil öğrenmek daha zor olabilir, ancak daha önce ana dillerinden başka bir dil öğrenmişlerse bu muhtemelen onlara yardımcı olacaktır.

Çocuk göçmenler **hakkında unutulmaması** gereken **bazı** hususlar

¹Bu araçta 'çocuklar' kelimesi henüz ergenlik çağına girmemiş gençleri ifade etmek için kullanılmaktadır. Gençler dilleri daha çok yetişkinler gibi öğrenme eğilimindedir.

² Associated Press, Dünyanın 6,800 dili hakkında bazı gerçekler. 2001. 1 Ekim 2012'de şu adresten alınmıştır: http://articles.cnn.com/2001-06-19/us/language.glance_1_languages-origin-tongues?_s=PM:US

- Göçmen çocuklar, özellikle de mülteci çocuklar ve refakatsiz çocuklar, öğrenme becerilerini etkileyebilecek bir travma yaşamış olabilirler. Ancak yeni bir dil öğrenmede kaydedilen ilerleme, özgüvenleri üzerinde olumlu bir etkiye sahip olabilir ve dayanıklılıklarına katkıda bulunabilir.
- Bazı çocuklar erken çocukluk dönemlerinden itibaren birden fazla dil konuşabilmektedir ve hayatları boyunca birçok yeni dile maruz kalmışlardır. Yeni bir dil öğrenirken bu deneyimlerini kullanabilirler.
- Çocuklar genellikle yeni dili bilinçsizce öğrenebilen motive öğrencilerdir. Küçük çocukların "Bunu öğrenmem gerek" ya da "Bunu nasıl öğreneceğim?" diye düşünmelerine gerek yoktur. Telaffuzu kolaylıkla taklit edebilir ve yeni dilin kurallarını kendileri çözebilirler.

Göçmen çocuklarla **çalışırken yararlı** olabilecek **bazı** fikirler

- Dil öğrenme ortamını eğlenceli ve ilgi çekici hale getirmeye çalışın ve çocuklara bol bol övgü ve destekte bulunun. Birçok göçmen öğrenci, özellikle de çocuklar, dili oyunlar ve oyun benzeri aktivitelerle öğrenmeyi teşvik edici bulacaktır (ayrıca bkz. Araç 49 - *Göçmenler için dil oyunları ve aktiviteleri*).
- Çocuklara dil bilgisi veya telaffuz 'öğretmeyin'. Sadece dili doğal bir şekilde kullanın ve onlara yeni dili kullanmaları için bolca fırsat verin.
- Önemli olanın doğru dil bilgisi ve telaffuz değil iletişim olduğunu unutmayın. Dolayısıyla 'hataları' düzeltmeniz gerekmez. Çocuğun söylediğini doğru şekilde kullanarak tekrarlayın.
- Mümkünse, kullandığınız dili göstermek için gerçek nesnelere, oyuncaklar veya aksesuarlar kullanın (örneğin gerçek meyveler, oyuncak hayvanlar vb.).
- Birikimli veya tekrar eden unsurları olan hikâyeler ve şarkılar kullanın³.
- Çocukların ilişki kurabileceği parlak, çekici ve net resimlere sahip hikâye kitapları kullanın. Başlangıç seviyesindeki veya düşük seviyede okuryazarlığa sahip öğrenciler için 'sessiz' kitaplar (yani resimli ancak yazı içermeyen kitaplar) faydalı olabilir. Bunlar ayrıca çok çeşitli dil bağlamlarında da kullanılabilirler⁴.
- Mümkünse, öğrencileri farklı dil kullanım türlerine maruz bırakmak için hedef dilde videolar kullanın.
- Eğer bir aile grubu ile çalışıyorsanız, onları kendi dillerini birlikte kullanmaya teşvik edin. Ebeveynlerin, çocukların ana dillerini kullanmaya ve geliştirmeye devam etmelerinin önemini ve değerini anlamaları önemlidir.
- Bazı çocuklar dil öğreniminde 'sessiz' bir aşamadan geçecektir. Bu normaldir ve saygıyla karşılanmalıdır. Bu, yeni dili öğrenmedikleri anlamına gelmez. Dinleyerek ve anlamaya çalışarak dili öğrenirler.

³ Örnekler şunları içerir: Aç Tırtıl (40 dilde mevcuttur), Handa'nın Sürprizi (17+ dilde mevcuttur) ve Baş, Omuzlar, Dizler ve Ayaklar şarkısı (25+ dilde mevcuttur)

⁴ Örneğin bkz. <https://www.ibby.org/awards-activities/activities/silent-books>

Yetişkin ve büyük ergen göçmenler

Yetişkin eğitime ilişkin el kitaplarında genellikle yetişkin öğrencilerin sahip olduğu avantajlardan bahsedilir:

- Dil öğrenme sürecindeki sorumluluklarının farkında olmaları muhtemeldir.
- Geçmişlerinden ve özellikle iletişim deneyimleriyle ilgili olarak mevcut bilgi ve kaynaklarından yararlanabilirler ve bundan iş birlikçi öğrenmede faydalanılabilir.
- Genellikle pragmatik ve pratiktirler ve bu nedenle sorular sorar ve tutarlı cevaplar bulmaya çalışırlar.
- Konuları ve içerikleri farklı açılardan analiz edebilirler.

Yetişkin ve ergen göçmen gruplarında bu avantajlar bazen geçerli olsa da çoğu zaman geçerli değildir. Yetişkin ve ergen göçmen gruplarında bu avantajlar, stres, travma, sınırlı dil öğrenme deneyimi, eğitim ve öz güven eksikliği gibi kişisel ve durumsal faktörler nedeniyle her zaman geçerli olmayabilir.

Öneriler

Yetişkin öğrencilere yönelik dil desteğinizi planlarken aşağıdakileri aklınızda bulundurmanız faydalı olabilir:

1. Ergenler ve özellikle yetişkinler, iyi gelişmiş bir kişiliğe ve yaşam deneyimleri birikimine sahiptir.

Dolayısıyla:

- o değerleri veya inanç sistemlerindeki değişikliklere direnebilirler;
- o diğer insanların görüşlerini kendi yaşam deneyimleriyle bağlantılı olarak değerlendirirler;
- o kendi bireysel geçmiş deneyimlerinin kabul edilmesini ve kullanılmasını isterler.

Bu nedenle şunları yapmanız önerilir:

- Bir dil etkinliği planlarken bakış açılarının ve deneyimlerin paylaşılması için yeterli zaman ayırın.
- Etkinliğe kademeli olarak başlayın, öğrencilerin yeni ifadelere ve kelimelere ve/veya yeni bilgilere aşinalıklarını geliştirmelerini sağlayın ve somut örnekler verin (böylece genellemelerden kaçının).
- Yeni bilgiler ve yeni dil konusunda birbirlerine yardımcı olmaları için onları teşvik edin.

2. Yetişkinler ve ayrıca ileri yaştaki ergenler belirli öz saygı seviyelerine sahiptir. Dolayısıyla:

- o Öz saygılarının zayıfladığı durumlardan rahatsız olabilir ve pasifleşebilirler;
- o dil desteğindeki güç ilişkisini reddedebilirler (*dil faaliyetini ben yönetirim; sen benim söylediklerimi yaparsın*);

- o ilişkileri konusunda temkinli ve bazen kararsız olabilirler ve yeni tanıştıkları kişilere tam olarak güvenmeyebilirler.

Bu nedenle şunları yapmanız önerilir:

- Her zaman saygılı bir tutum benimseyin, alaycılıktan veya otoriter baskıdan kaçınin.
- Rekabet içeren veya öğrencilerin birbirlerinin dil çalışmalarını değerlendirmelerini gerektiren etkinliklerden kaçınin.
- "... yapmalısınız, bu yanlış..." gibi kategorik ifadelerden kaçınin ve bunlar yerine "*Bildiğim kadarıyla ...; Belki de en iyisi ...*" gibi ifadeler kullanın.

3. Zaman baskısı ergenler ve sıklıkla yetişkinler için de bir faktör olabilir. Dolayısıyla:

- o öğrenmek istedikleri ve yararlılık açısından kendileri için önemli olan şeyleri öğrenmeyi tercih edebilirler;
- o yararlı olduğunu düşünmedikleri dil etkinliklerinde sabırsızlanabilir veya sıkılabilirler.

Bu nedenle şunları yapmanız önerilir:

- Öğrenciler tarafından ifade edilen sorular ve önceliklerden yola çıkın ve mümkünse ne üzerinde çalışacağınıza onlarla birlikte karar verin.
- Öğrencilerin ev sahibi ülkedeki günlük yaşamları ve genel olarak göç planları için hangi dil etkinliklerini yararlı bulduklarını kontrol edin.

4. Yetişkinler ve birçok ergen, önceki yaşamlarında geliştirdikleri öğrenme stratejilerinden yararlanabilseler bile, aşağıdaki nedenlerden dolayı hala sorun yaşayabileceklerini unutmayın:

- o Kısa süreli hafızaları içinde buldukları durumun stresinden etkilenir.
- o Daha genç dil öğrencilerine göre daha çabuk yorulurlar.

Bu nedenle şunları yapmanız önerilir:

- Materyalleri ve etkinlik türlerini çeşitlendirin.
- Öğrencilerinizin bazı temel terimlere hakim olmalarına yardımcı olun (örneğin dinleme, tekrarlama, eşleştirme vb.).
- Öğrencileri aşağıdaki hususlarda teşvik etmek için farklı yollarla dikkatlerini çekin:
 - Anlama (*Anlaşıldı mı? Anladınız mı?*).
 - Görüş ve fikirlerin paylaşılması (*Ne düşünüyorsunuz?*).
 - Kişisel deneyimlerin paylaşılması (*Hiç ... yaptınız mı?*).
 - Öğrenmelerini aktif hale getirmek (*Bana bir örnek verebilir misiniz? Ahmet'e bunu anlatabilir misiniz? vb.*)
- Öğrencileri soru sormaya teşvik edin; böylece:

- dikkatlerini çekebilir veya koruyabilirsiniz;
 - olası pasifliđi azaltabilirsiniz;
 - göçmen öğrencilerle aranızdaki mesafeyi azaltabilirsiniz;
 - dili ezberlemelerine yardımcı olabilirsiniz.
- "... için hangi yeni ifadeyi öğrendik...?"; "Rol oyununu faydalı buldunuz mu?" gibi sorular sorarak yeni bir etkinliğin başında öğrencilere bir önceki dil etkinliğinde ne öğrendiklerini ve bu konuda ne düşündüklerini özetleyin veya sorun.